

דרכי אדם

מכתבים מן הככא

אסיר-עולם חרמון סונה אל שופטיו וחושב על ילדיו

לפני יותר מחודש נידון שימעון חרמון למאסר-עולם על רצח חברתו, כרמלה בלאס. השבוע שלח חרמון מן הכלא מסר להעולם הזה. כל העיר נתונת עיינה אותי מלכתחילה. שפכו את דמי והפנו את דעת-הקהל נגדי מתחילת המישפט. שפטו אותי עוד לפני שבית-הדין המישפט שמע את הראיות נגדי. אני לא ברנס. עבורי איש לא יילחם, ולכן אני רוצה לשנות את דעת הקהל לטובתי.

חרמון, מי שהיה בעל משרד עורך-דין מצליח, יושב כיום לבוש בכגדי

ראשי-מועצה בחובוט 153:163 לטובתו

אסיר חומים בכלא רמלה ועוסק בהרכבת שקעים לחשמל. הוא מברגי ברגים נשקעים חמונה שעות ביום. אמר חבר שביקר אותו בכלא. אבל רוחו של חרמון לא נפלה. הוא מחכה לתוצאות העירעור, שעליו הוא עובד כעת יחד עם סניגורו, עורך-הדין רויד ליכנאי.

דבר אחד החל חרמון לעשות מרגע שנגזר דינו. מדי שבוע הוא שולח שלושה מיכתבים מן הכלא. תוכנם של המיכתבים זהה, והם קצרים מאוד. בכל מיכתב כתוב: אני חף מפשע. קברו אותי בדמי ימי - על לא עוול בכפי. שימעון חרמון

מיכתבים אלה, בכתב-ידו, נשלחים לשלושת השופטים שיבשו לדין. לשר פט שמואל קווארט, לשופט ערנה שצקי ולשופט יעקב קרמי. אינני יודע מה כתובתם הפרטית, ולכן אני שולח להם את המיכתבים לפי כתובת בית-המישפט. השופט קווארט יצא בינתיים לגימלאות, אך אני מקווה, כי גם הוא מקבל את המיכתבים הנשלחים על שמו לבית-המישפט. אמר חרמון.

שיחה עם הגרושה. חרמון, שהיה בעל רירת גג, מבזיב חרישה וסירת-מירון, מחלק כיום את תאו עם תישעה אסירים אחרים. אופיו החזק אשר נתגלה במישפט, ולדברי רבים היה בעוכריו, הוא המחזיק אותו כעת בכלא.

הפעם הראשונה שמישהו ראה ניצנצו של רמעות בעיניו של עורך-הדין המורשע, היה כאשר ריכר על ילדיו. מאז נסע לחו"ל, בחדש יולי 1983, לא ראה חרמון את ילדיו. כאשר חזר רוצה נצצר מייד, והוא חשב כי מוטב שילדיו הקטנים לא יראו אותו בבית-הכלא.

במשך כל תקופת המישפט ציפה (המשך בעמוד 50)

(המשך מעמוד 44)

עון גזר מאותו השורש שממנו גזר הפועל לשמוע, ושימעון גם נוהג להלך.

כשהגיעה הצעה זו לאוזניו של משה זינגר, גם הוא בלשן בעל חוש-הומור מקורי ובעל טור בידועות אחרונות. צץ במוחו הרעיון למצוא מילה עברית כשרה למכשיר פופולארי אחר, וידיאו (בלאטינית — "אני רואה"). הוא לא היה צריך לחפש רחוק. שמו הפרטי של סיוון סיפק לו את מבוקשו: ראובן. מוזר? לאו ורוקא, הסביר זינגר. שהרי השם ראובן מזכיר בהחלט את הפעולה הקשורה במכשיר הווידאו — רואים בו.

מיפלגות

יום החלוצות הצהובות

מאיר כהנא

מסית גם בגליל

לפני כמה שבועות הופיע מאיר כהנא במרכז המיסחרי של מעלות בגליל וגאם נאום ששילח את התמונים. חלק נכבד מהצהרות-הכיסר של ראש תנועת כך התמקד בראש המועצה: "יושב-ראש המועצה, שלמה בוחבוט, לא מגיע לו להיות יושב-רגל, שילך לסתנין (כפר ערבי שכונ) להיות ראשי-מועצה" האנשים הגיבו בצחוק. בשימחה ובמחאות-כפיים סוערות. בוחבוט חרק שיניים.

העימות בין כהנא לבוחבוט ריחף באויר של מעלות-תרישחא מאז היוזע תוצאות הבחירות לכנסת ה-11. בוחבוט, המועמד החמישי ברשימת יחד, של עזר וייצמן, זכה ב-163 קולות, כהנא ב-153. היה זה מירון צמוד, עם יתרון קל לבוחבוט.

מעורר מתוצאות הבחירות התחיל כהנא להפעיל את אנשיו במעלות: אסיפות, עצומות ופגיעה בערכים על רקע לאומי. השיא היה כאשר אחד מעסקני כך המקומיים ביקש להפחיד בהצרותיו הגזעניות את הפועלים הערבים מנצרת, העובדים בפיתוח עיירת-הפיתוח מעלות. הפועלים לא נכהלו ובוחבוט תבע מן המישטרה לפתוח תיק פלילי.

אך המצב הלך והחריף. קבוצת בית"ר מעלות, המשחקת בליגה ג', החלה להופיע בתלבושת הנושאת את האגרופ הקמז' של כהנא תמורת סכום כסף לא קטן. רק התערבות של יושב-ראש התאחדות הכדורגל שמה קץ לביוזין. הוא אסר על הקבוצה ממעלות לשחק עם חולצות כך: "אסור שקבוצת כדורגל כלשהיא תשחק עם סמל פוליטי, קבע.

אין החלטה. זירת-הקרב בין בוחבוט לכהנא עברה למתנס המקומי, שבו ערך הוגו להתקרבות יהודית-ערבית כינוס נגד הגיוענות. הכינוס בקר הצלחה. יהודים וערבים גינו ב"חריפות את התופעות הגיועניות. בוח" בוט נשא נאום תקיף, אך עוד לפני שהתמנסים הספיקו להתפור, הופיעו לובשי החולצות הצהובות וחללו בהש" מעת קריאותיהם הפאשיסטיות.

לכסוף עברה המערכה אל המועצה המקומית. סגן היו"ר הערבי, חנא סוסאן, העלה הצעת-החלטה לגנות את ההתבטאויות הגיועניות של מאיר כהנא. אנשי האופוזיציה, המייצגים, פורמליים, את הליכוד, התנגדו. פרצה מהומה, ובוחבוט נאלץ להקפיד על סיום הישיבה, בלי קבלת החלטה.

יש מועצה. בשבוע שעבר, אחרי הכשרת הקרקע ויצירת התשתית המתאימה, הופיע כהנא שנית במעלות. ארבע מאות האיש שהצטופפו בכיכר האיזנו לגאום שינאה. במעלות-תרישחא היה כהנא רוצה מאוד להזיז עניינים לפי טעמו. אחרי הכל זאת היא המועצה המקומית היחידה בארץ, המשתפת לחברים יהודים וערבים מזה 21 שנה.

עריית אשקלון, אלי ריין, מתעניין בהקמת מרכז תרבותי, יכול להיות שבאמת הייתי קופץ מהגג. אבל החלטתי לנסוע לאשקלון ולעשות שם את מה שלא נתנו לי לעשות כתל-אביב.

גם אלי ריין התלהב. אבל הפעם החלטתי להיות גאון אמיתי ודרשתי חווה. כליכך הייתי גאה בעצמי. שאפילו לא שמתי לב שנתנו לי חווה בתנאים של מטאטא-רחובות סוג גימל. חתמתי והתחלתי לעבור. הבאתי ציירים לאשקלון ופסלים והקמתי סדנאות למורים ואספתי סכומי-כסף גדולים. נסעתי לחו"ל לגייס כסף גם שם, ואז פרצה מלחמת-הלבנון, ומאר תו הרגע ועד היום לא הצלחתי ליצור קשר עם אף אחד בנושא זה. רק קיבלתי מיכתב בדואר שאני מפוטר. התביישתי להראות את פרצופי כרוחב. התייאשתי סופית. אם הארץ רוצה להמשיך ולהיות לבנטינית, למה שיוסף מילוא יפריע לה?

זה הסוף, חשבתי לעצמי. עכשיו אני חוזר לעבודה רגילה. משחק כיום וזהו. כמבתי מיכתבים לכל התיאטרות, ולא קיבלתי אף תשובה אחת. תארי לך, אף אחד לא ענה לי בכלל. אילו היו כתובים לי במיכתב "שק לי בתחת", זה היה פחות מעליב מאשר להתעלם ממני.

הבנתי שכאן לא נשאר לי שום דבר לעשות, מלבד להתבייש. כתבתי מיכתבם לתיאטרות בחו"ל, שבזמנו הד מינו אותי וסירבתי להם. הם ענו לי והזמינו אותי לבוא ולעבוד אצלם. כבר שנתיים שאני משחק ומביים בגרמניה ובאוסטריה. הקמתי בקלן סדנה לשד קנים צעירים. אני נהנה מהעבודה, אבל אני לא יכול בשום אופן שלא לשאול את עצמי כל בוקר: מה אני עושה כאן? מה לי ולהם?

אבא

של אסי

לפני חודש הזמינו אותי מהר פולקס-תיאטר. אחד הנכבדים בווינה, לביים את גטו של יהושע סובול. זוהי עבודה רצינית בתיאטרון רציני. עוד לא הספקתי להתרגש מזה, ומלפנים לי מהארץ ומבקשים שא" בוא לשחק תפקיד ראשי בסרט "ישראלי עד סוף הלילה. איוו הת" רגשות! איוו שימחה! מישה בארץ שלי עוד זוכר את יוסף מילוא ורוצה אותו: ססתי והנה אני פה, מפצח גרעינים לבנים ומספר לך שטרי קולק. צי"ר" הנה אמרתי את זה. לא בשביל לגמור איתם את החשבון, אלא בשביל להוציא את המועקה הזאת מהכטן שלי. אני מאוד נהנה כאן, מצאתי שפה משותפת עם הכימאי איתן גרין ועם המפיק מיכה שרפשטיין. נעים לי לעבוד איתם. נעים לי לעבוד עם אסי ריין, שכבר פעם שניה אני אבא שלו (הפעם הראשונה היתה בהוא הלך בשדות). נעים לי שהם צעירים ומתרגשים. נעים לי שהם מדברים כל הזמן עברית. שווה השפה שלי. שאני מכיר בה מרגיש שזה כל ניב וכל שני בגרמניה או בהרת. אני לא שונא אותם, רק מסתייג מהם. הם עם מתור-בת מאוד, אבל לא תרבותי. התרבות היא נחלתם של אולי 19% מתושבי גרמניה. אני לא יודע אם כאן זה שונה, אבל כאן זה שלי. ועם כל ההצלחות בחו"ל, מיום ליום אני יודע יותר שאני רוצה הביתה.

עד כאן. בן כמה אתה, יוסף מילוא? כל זמן שאני נראה בן 54, אני נוהג לומר שאני בן 64. אבל מה זה חשוב? כשהייתי בן 60 לא נבח כלב, אז כאילו לא הייתי בכלל בן 60.

לא מתחשק לך לפרוש מהכל ולהתחיל ליהנות מהחיים בהסתכלות מהצד? "עוד לא. לא אתן לאף אחד את התענוג להגיד לי שהגיע זמני לפרוש, שאני תרח זקן וסגילי. אני מכיר את עצמי, ואני אהיה זה שאחליט מתי אני אהפוך לתרח זקן. נגמרה התקופה שבה אנשים אמרו לי דברים ואני, בתמימותי ובטיפשותי, האמנתי להם."

דניאלה שמי

מילוא על גג המלון רציני לקפוץ מהגג!

לאחרים לא היכרתי את כל מנהיגי האומה, ואני יכול להגיד היום שמלבד גיורא יוספטל ויעקב שימשון שפירא, לא הכרתי אף אחד שבאמת היה זקוק לאיזה סוג של אמנות.

תיאטרון זה פרפר-לילה!

מילוא מפסיק לדבר. מרליק סיגריה. מסתכל עליי בעיניים מאוד עצובות. במשך רגעים אחדים הוא עובר מחדש את שבע השנים הרעות של חייו. אני מרגישה שהוא מרגיש שוב את העלבון הצורב. שותק. כדי להפסיק את השתיקה אני שואלת אותו: "למה פשוט לא חזרת לשחק ולביים? הרי יש לך מיקצוע! למה להילחם בטחנות-רוח ולנסות לשנות דברים, אם איראפשר?"

זה משהו אישי מאוד. כשהייתי צעיר מאוד חשבתי שאעסוק בכתבים. אחר-כך התגלגלתי לתיאטרון, ויום אחד הבנתי בצער שמתיאטרון לא נשאר כלום. תיאטרון זה פרפר-לילה, שחי מעלות המסך ועד רדת המסך. הכוח היחיד שלו הוא ביאבוד הזוהר האינדיבידואלי של הצופה למשך שעה וחצי.

אני נורא רציני להשאיר עקבות. לא בשביל ההיסטוריה, בשביל הסיפוק העצמי שלי. כדי לדעת שעשיתי משהו בחיים שלי, שיחזיק מעבר לשעה וחצי. מתוך זה הגעתי לחלומות ולתוכניות שלי, ואחר-כך לכאב ולעלבון שבאו בעיקבותיהם.

איך יצאת מין השנים הרעות שלך? יוסף מילוא: יצאתי בכוח הנארי ביות שלי, ומתוך זה שיש לי זיכרון קצר, פשנל סיפר לי על שני מיבנים נפלאים בשכונת נווה-צדק, שיכולים להתאים מאוד לתיאטרון ומרכז תרבותי בתל-אביב. בעיקר רציני פזון, כו, שגשר בין דרום תל-אביב לצפון תל-אביב, לגרום לתושבים חזויות משותפות שיולירו אולי שפה משותפת ואסוציאציות משתפות. ראיתי את המיבנים וזה הספיק לי. שכחתי את כל ההבטחות שלא קויימו, ואת כל האכזבות, ורצתי לצ"ץ. הדלקתי גם אותו, וקיבלתי ממנו ומנהלת-העירייה יו"ריכוח להתחיל בעבודה.

שוב פרחתי. השקעתי את כל המאמצים שלי והמרץ שלי בפגישות עם ארכיטקטים, באיסוף כספים. בכתבי בת תוכנית. ואז, יום אחד, מוציא אותי ציץ מאמצע העבודה, לוקח אותי הצידה ואומר לי: "שמע, יש לי בעיה. הבטחת את הבניין המרכזי לגשם החיזור". רציני לקפוץ מהגג. לא יכולתי להאמין שזה יכול לקרות לי שוב. אלמלא הייתי שומע באתו יום שראשי

טדי הטיל עליי לראו לשיפוץ החאן ולעשות ממנו תיאטרון. לא היה מאושר ממני בעולם. תיאטרון בירו-שלים! חלו! אבל העניין נסחב ונסחב. בינתיים התברר שהמיליונר מילס שרובו רוצה להקים בניין לקונצרטים בירושלים. שינעתי אותו שבביניני האומה יש מקום לכל הקונצרטים של העולם, ושמה שצריך הוא תיאטרון בירושלים. הוא הסכים, אבל כתנאי שאני אעבור לירושלים ואנהל את התיאטרון. הסכמתי ולחצנו יריים.

כשהתחילה העבודה על תיאטרון ירושלים כבר שופץ החאן והחשבתי שהנה אני הולך לנהל אותו. אבל אז קרא לי טדי קולק ואמר לי: "למה לך לעזוב את חיפה בשביל החאן? תישאר בחיפה, וכשתיאטרון ירושלים יושלם, אתה תנהל אותו. זאת הבטחה שלי". ככה אמר לי טדי, ואני, התמים, האמנתי לו.

שנה לפני סוף העבודה עברתי לירושלים. שכרתי דירה על חשבוני ולא קיבלתי משכורת מאף אחד. התחלתי לעבוד על הרפרטואר. גייסנו קרא לי טדי קולק ואמר לי: "למה לך לעזוב את חיפה בשביל החאן? תישאר בחיפה, וכשתיאטרון ירושלים יושלם, אתה תנהל אותו. זאת הבטחה שלי". ככה אמר לי טדי, ואני, התמים, האמנתי לו.

שנה לפני סוף העבודה עברתי לירושלים. שכרתי דירה על חשבוני ולא קיבלתי משכורת מאף אחד. התחלתי לעבוד על הרפרטואר. גייסנו ועד ציבורי, החלטתי לנסוע ולגייס אמנים ידועיים בעולם, כדי שיגיעו ויופיעו בתיאטרון. כאמצע העבודה בלונדון אני מקבל מברק מטדי לחזור ארצה. אני חוזר ואו הוא אומר לי: "אני לא רוצה תיאטרון בירושלים! למה? ככה" הוא עונה לי. הייתי בשוק טוטאלי. ארותי את המיוזרות וחזרתי לחיפה נעלב. מוכה ומאוכזב.

ב-1972 התחילו לדבר על גיוגות 25 שנה למדינה. חשבתי שזה יהיה נהדר לערוך אותן בתיאטרון ירושלים. ויתרתי על כבודי ונסעתי עם ידירי אהוד אברגיל וזל לדרה עם טדי קולק. הוא אמר שיערעון נאום לו בתנאי שאגייס את כל הכסף. הבטחתי שאני אגייס את כל הכסף, וכך עשיתי. גייסתי חצי מיליון לירות יותר. שוב ישבתי בירושלים, שוב עבדתי בחינם ושוב קיוויתי שאני עושה משהו חשוב. אחרי מידמה הודיע לי טדי שהנהלת התיאטרון החליטה-אחד לא לקבל את תוכניתי. ביקשתי להיפגש עם הנהלה, אבל צחקו ממני. היום כרוך לי שקולק הקים את הנהלה רק לצורך הסירוב.

שוב ארותי את המיוזרות ושוב חזרתי לחיפה, לבלות בה את שבע השנים הרעות ביותר בחיי. שנים של עלבון ושקל כאב ושל התנגדות, של משראמון בבניינים. הייתי מרומה, מאוכזב ומבוויש. פה ושם עשיתי משהו, רק כדי להתפרנס. ליותר מזה לא היה לי כוח ורצון.

כאותה תקופה הלחץ מימה, והיו לי ממש חיי-עצב. כל החלומות שלי על שינוי פני האמנות בארץ התפצו לרסיסים. פיתאום הבנתי שרק לי העניין חשוב.